

KLASIČNA MEHANIKA 1 (prof.) - PITANJA

1. Definirajte prostor i vrijeme. Objasnite invarijantnost fizikalnih zakona na translaciju/rotaciju u vremenu i prostoru, tj. homogenost i izotropnost prostora i vremena.
2. Pomoću Newtonovog determinizma i Galilejeve grupe transformacija izvedite Newtonovu jednadžbu te prvi Newtonov zakon.
3. Izvedite zakone sačuvanja impulsa i momenta impulsa za zatvoreni sustav N tijela koji interagiraju centralnom silom. Komentirajte nezatvoreni sustav.
4. Definirajte pojam rada W . Dokažite da za sustav od N tijela koji uzajamno međudjeluju vrijedi $W_{AB} = T_B - T_A$.
5. Objasnite što su to konzervativne sile. Pokažite kako nam zahtjev konzervativnosti sile omogućava da uvedemo potencijalnu energiju $U(\mathbf{r})$. Izvedite zakon sačuvanja energije za gibanje tijela u polju konzervativne sile. Komentirajte nekonzervativne sustave.
6. Napišite Newtonovu jednadžbu koja opisuje gibanje tijela mase m u jednoj dimenziji u potencijalu $U(x)$. Pomoću Newtonove jednadžbe izvedite zakon sačuvanja energije $E = U(x) + mv^2/2$. Za proizvoljni potencijal $U(x)$ i enegiju E označite: a) klasično zabranjeno područje, b) klasično dozvoljeno područje, c) točke obrata, d) kinetičku energiju tijela u pojedinoj točki x .
7. Pomoću zakona sačuvanja energije $E = U(x) + mv^2/2$ izvedite implicitnu jednadžbu trajektorije $t(x)$ za zadani početni uvjet $x(0) = x_0$ i $v(0) = v_0$. Navedenu metodu primjenite na rješavanje gibanja tijela u polju harmoničke sile $\mathbf{F}(x) = -kx\hat{i}$, za $v_0 = 0$.
8. Izvedite implicitnu (integralnu) jednadžbu za gibanje tijela u mediju koji pruža otpor oblika $F_o = -\beta v^\alpha$. Pretpostavite da na tijelo djeluje konstantna vanjska sila F .

9. Riješite Newtonovu jednadžbu za brzinu tijela $v(t)$ koje slobodno pada u polju gravitacijske sile i na koje djeluje sila otpora zraka $F_o = -\beta v$. Pretpostavite da tijelo ima početnu brzinu $v(0) = v_0$. Izvedite izraz za akceleraciju tijela $a(t)$.
10. Riješite Newtonovu jednadžbu za položaj tijela $x(t)$ koje slobodno pada u polju gravitacijske sile i na koje djeluje sila otpora zraka $F_o = -\beta v$. Pretpostavite da tijelo ima početni položaj $x(0) = 0$ i početnu brzinu $v(0) = v_0$.
11. Za tijelo koje slobodno pada u polju gravitacijske sile i na koje djeluje sila otpora zraka $F_o = -\beta v$ skicirajte graf položaja tijela x u ovisnosti o vremenu t . Pretpostavite da tijelo ima početni položaj $x(0) = 0$ i početnu brzinu $v(0) = v_0$. Analizirajte limese $t = \delta t$, $t \rightarrow \infty$ i $\beta \rightarrow 0$.
12. Za tijelo koje slobodno pada u polju gravitacijske sile i na koje djeluje sila otpora zraka $F_o = -\beta v$ skicirajte graf brzine tijela v u ovisnosti o vremenu t . Pretpostavite da tijelo ima početnu brzinu $v(0) = v_0$. Analizirajte limese $t = \delta t$, $t \rightarrow \infty$ i $\beta \rightarrow 0$.
13. Za tijelo koje slobodno pada u polju gravitacijske sile i na koje djeluje sila otpora zraka $F_o = -\beta v$ skicirajte graf akceleracije tijela a u ovisnosti o vremenu t . Pretpostavite da tijelo ima početnu brzinu $v(0) = v_0$. Analizirajte limese $t = \delta t$, $t \rightarrow \infty$ i $\beta \rightarrow 0$.

14. Transformirajte Newtonove jednadžbe za gibanje apsolutnih koordinata $\mathbf{r}_1$ i $\mathbf{r}_2$ dvaju tijela u međusobnoj interakciji u Newtonove jednadžbe za gibanje centra mase $\mathbf{R}_{\text{CM}}$ i relativne koordinate $\mathbf{r}$.
15. Izvedite izraz za vektor položaja $\mathbf{r}$, brzinu $\mathbf{v}$ i kinetičku energiju T u sfernim koordinatama.
16. Dokažite da je za centralne sile $\mathbf{F} = f(r)\mathbf{r}_0$ moment impulsa očuvan $\dot{\mathbf{M}} = 0$. Koristeći ovu činjenicu izvedite Newtonovu jednadžbu za relativno gibanje dvaju tijela $\mathbf{r}$ u polarnim koordinatama. Dokažite da jednadžba u ϕ_0 smjeru vodi na zakon sačuvanja moment impulsa $M_z = \text{konst}$, a jednadžba u $\mathbf{r}_0$ smjeru opisuje 1D gibanje u efektivnom potencijalu $U_{\text{eff}}(r)$.
17. Iz Newtonove jednadžbe za radijalnu koordinatu r izvedite zakon sačuvanja energije relativnog gibanja $\mu\dot{r}^2/2 + U_{\text{eff}}(r) = E$. Napišite i skicirajte efektivni potencijal $U_{\text{eff}}(r)$. Dajte kvalitativni opis relativnog gibanja za slučajeve: a) $E = E_{\text{min}}$, b) $E_{\text{min}} < E < 0$ i c) $E_{\text{min}} \geq 0$.
18. Koristeći zakon sačuvanja energije $\mu\dot{r}^2/2 + U_{\text{eff}}(r) = E$ i momenta impulsa M_z izvedite implicitnu (integralnu) jednadžbu trajektorije $\phi(\phi_0, r_0, r)$.
19. Integrirajte implicitnu jednadžbu trajektorije $\phi(\phi_0, r_0, r)$ te izvedite eksplicitnu jednadžbu trajektorije $r(\phi)$ za gibanje u Keplerovom potencijalu $U(r) = -k/r; k > 0$. Definirajte ekscentricitet e i parametar orbite p .
20. Analizirajte jednadžbu orbite $r(\phi)$ za gibanje u Keplerovom potencijalu $U(r) = -k/r; k > 0$ za slučajeve kada je $E_{\text{min}} \leq E < 0$. Izvedite i skicirajte jednadžbu orbite u kartezijevom koordinatnom sustavu. Označite ishodište O , fokuse F_1 i F_2 , malu i veliku poluos a i b , pericentar r_{min} i apocentar r_{max} .
21. Analizirajte jednadžbu orbite $r(\phi)$ za gibanje u Keplerovom potencijalu $U(r) = -k/r; k > 0$ za slučajeve kada je $E \geq 0$. Izvedite i skicirajte jednadžbu orbite u kartezijevom koordinatnom sustavu. Označite ishodište O , fokuse F_1 i F_2 , veliku i malu poluos a i b , pericentar r_{min} i apocentar r_{max} .

22. Skicirajte gibanje apsolutnih koordinata $\mathbf{r}_1$ i $\mathbf{r}_2$ dvaju tijela $m_1 = m_2 = m$ koja se privlače silom $\mathbf{F}(r) = -k/r^2 \mathbf{r}_0$; $k > 0$ u slučaju kada im je relativna enegija $E_{\min} < E < 0$.
23. Objasnite i izvedite prvi i drugi Keplerov zakon.
24. Izvedite treći Keplerov zakon i primjenite ga na izvod Newtonovog zakona gravitacije.
25. Integrirajte implicitnu jednadžbu trajektorije $\phi(\phi_0, r_0, r)$ te izvedite eksplicitnu jednadžbu trajektorije $r(\phi)$ za gibanje u kulonskom potencijalu $U(r) = -k/r$; $k < 0$. Definirajte ekscentricitet e i parametar p orbite.
26. Analizirajte jednadžbu orbite $r(\phi)$ za gibanje u kulonskom potencijalu $U(r) = -k/r$; $k < 0$. Izvedite i skicirajte jednadžbu orbite u kartezijevom koordinatnom sustavu. Označite ishodište O , fokuse F_1 i F_2 , veliku i malu poluos a i b , pericentar $r_{\min}$ i apocentar $r_{\max}$.
27. Objasnite pojam krutog tijela. Izvedite izraz za brzinu proizvoljne materijalne točke krutog tijela $\mathbf{v}_n$ obzirom na laboratorijski sustav (x', y', z') . Pretpostavite da koordinatni sustav krutog tijela (x, y, z) rotira oko proizvoljne osi koja prolazi ishodištem tog sustava O . Također, ishodište O se translacija obzirom na ishodište O' .
28. Izvedite kinetičku energiju T krutog tijela obzirom na laboratorijski sustav (x', y', z') . Pretpostavite da koordinatni sustav krutog tijela (x, y, z) rotira oko proizvoljne osi koja prolazi ishodištem tog sustava O . Također, ishodište O se translacija obzirom na ishodište O' . Pretpostavite da ishodište O nije u centru mase krutog tijela. Objasnite pojedine članove.
29. Definirajte tenzor momenta tromosti $I_{\alpha\beta}$ obzirom na proizvoljni koordinatni sustav (x, y, z) . Prikažite tenzor momenta tromosti $I_{\alpha\beta}$ pomoću tenzora momenta tromosti $I_{\alpha\beta}^{\text{CM}}$. Pretpostavite da je $I_{\alpha\beta}^{\text{CM}}$ definiran s obzirom na sustav (x', y', z') koji je nastao translacijom sustava (x, y, z) u centar mase krutog tijela. Komentirajte primjer šupljeg valjka.

30. Uvedite ortogonalnu transformaciju 3D rotacije te prikžite tenzor momenta tromosti $I'_{\alpha\beta}$ definiranog u koordinatnom sustavu (x', y', z') pomoću tenzora momenta tromosti $I_{\alpha\beta}$ definiranog u koordinatnom sustavu (x, y, z) . Pretpostavite da (x, y, z) i (x', y', z') imaju zajedničko ishodište.
31. Izvedite moment impulsa krutog tijela $\mathbf{M}$ tako da ga izrazite pomoću tenzora momenta tromosti $I_{\alpha\beta}$.